

Viorica CONDRAȚ

dr., conf. univ., Universitatea de Stat Alecu Russo
din Bălți

Istoria celor 40 de semințe din Trogen plantate în Moldova

Oamenii sunt ființe sociale pe care evoluția le-a programat să își dorească să fie parte a unor grupuri socioculturale, ceea ce a contribuit la conturarea și afirmarea identității personale. Acest fapt a fost și este posibil grație comunicării. Aparent un proces simplu, orice act de comunicare implică codarea și decodarea

unui mesaj care trece prin filtrele individuale ale fiecărui participant. Este un exercițiu complex de negociere a sensului, în cadrul căruia fiecare participant depune efort și se angajează într-un proces de colaborare pentru a-și realiza cu succes intențiile comunicative.

Pe lângă filtrele individuale caracteristice oricărui individ există și filtrele culturale, care își găsesc rostul lor și influențează procesul comunicării. Acestea se împletesc atât de armonios cu filtrele individuale, încât devine imposibil de le separa unele de altele. Comunicarea interculturală se săvârșește atunci când toți interlocutorii sunt receptivi, deschiși și flexibili. Ei nu se identifică prin prisma etnocentrismului; ei înțeleg și acceptă diferențele, preferând să se axeze pe aspectele care unesc. Ei conștientizează e absolut normal să ai păreri și convingeri diferite și că acceptarea lor e posibilă chiar și atunci când fiecare rămâne cu punctul propriu de vedere.

În perioada 11-30 iunie, 40 de adolescenți din Republica Moldova cu vârsta de 13 și 14 ani au avut parte de o șansă unică să-și formeze/dezvolte competențele interculturale în Satul Copiilor din Trogen, Elveția. O experiență inedită nu numai de autocunoaștere, ci și de cunoaștere și acceptare a aproapelui, care provine dintr-un context sociocultural diferit. Concluzia finală la care au ajuns participanții – nu atât diferențele îndepărtează și dezbină oamenii, ci mai degrabă prejudecățile despre aceste diferențe.

Programul a fost unul extrem de captivant și interactiv. În afara orelor de training, desfășurate zilnic (orele 9.00-12.00 și 14.00-17.00), într-un mod și cadru nonformale, adolescenții au avut multiple prilejuri de a descoperi culoarea locală a Elveției, vizitând în weekend locuri pitorești din regiune, dar și orașe mari precum Zurich, Budapesta, Viena.

Ce făceau cei 40 de adolescenți la ore? Demersul educativ nonformal a demarat cu crearea unei zone libere a telefoanelor, astfel fiind eliminată sursa principală de distragere a atenției. La un moment dat unii adolescenți uitau să-și mai ia telefoanele după ore. Practicile de mindfulness de la începutul fiecărei ore au contribuit și ele atât la crearea unui mediu prietenos, cât și la sporirea concentrației și a gradului de implicare a participanților.

Activitățile, concepute în baza teoriei lui Pestalozzi, care vizează educația holistică a intelectului (mintea), spiritului (inima) și acțiunii (mâinile), au fost bine interconectate, facilitând procesul de devenire a unor "cetățeni globali". Primele sesiuni au ținut descoperirea și conturarea sinelui: pentru a-l putea înțelege pe cel de lângă tine trebuie să fii capabil să-ți identifice sinele, să te cunoști pe tine însuși.

O altă activitate a urmărit scopul de a-i încuraja pe adolescenți să iasă din zona de confort și să pășească în necunoscut. Trei funii de culori diferite au creat cele trei zone aferente procesului de învățare: zona de confort, zona de învățare și zona fricii. Adolescenții au avut sarcina să identifice emoțiile caracteristice fiecărei zone. Astfel, frica, anxietatea, disperarea, stresul sunt emoțiile pe care le simt atunci când sunt în zona fricii și aceste emoții creează bariera și impedimentul cel mai mare pentru a progresa în zona de învățare, o zonă în care simt interes, concentrare, motivare, curiozitate, fericire și chiar relaxare. În acest fel adolescenții au reflectat asupra importanței trecerii de la zona fricii la zona de învățare, conștientizând că gestionarea emoțiilor în mod corespunzător va facilita acest proces. Referindu-ne la scopul programului, comunicarea interculturală presupune depășirea barierelor interioare, gestionarea emoțiilor din zona fricii, ieșirea din zona de confort și saltul spre a interacționa și a învăța de la/cu cel ce este diferit de tine.

Un accent deosebit a fost pus pe dezvoltarea abilităților de lucru în echipă. În cadrul activităților în sala de curs și afară adolescenții au rezolvat în comun diverse probleme. Obişnuți să lucreze mai mult individual, aceste activități s-au dovedit a fi adevărate provocări pentru ei. Adolescenții s-au convins de importanța muncii în echipă în societatea contemporană, dar și cât de mult abilitatea de a comunica poate contribui la atingerea succesului

întregii echipe. Mai mult, ei au demonstrat că lucrul în echipă este soluția ideală pentru ieșirea din zona fricii și propulsarea directă în zona de învățare.

La sfârșitul primei zile, adolescenții au început să scrie o scrisoare, adresată lor înșiși, pe care o vor primi în trei luni după încheierea experienței din Trogen. Activitatea a constituit un moment valoros de reflecție personală, ajutând transferului de competențe dezvoltate în memoria de lungă durată. Unii adolescenți, vădit concentrați, își scriau răvașul pe îndelete, astfel activitatea contribuind și la dezvoltarea gândirii critice.

Activitățile care au permis conturarea identității proprii au avut loc a doua zi. Prima activitate i-a încurajat pe adolescenți să își identifice sinele prin a căuta răspunsul la întrebarea: *Cine ești tu?* Lucrând în perechi, ei au reușit să identifice și să numească calitățile ce îi caracterizează și îi fac diferiți. A urmat un experiment interesant, în care adolescenții au fost provocați să elimine calitățile mai puțin definitorii. Treptat, ei au fost ghidați pe drumul spre descoperirea "straturilor identității": asemeni unei cepe, identitatea noastră este constituită din mai multe straturi; în mijloc se găsește nucleul care ne definește și ne face unici. Adolescenții au avut sarcina să identifice propriul nucleu și să-l reprezinte într-un mod creativ cu ajutorul plastilinei. Dar cea mai mare provocare urma.

După-amiază, participanții au descoperit un orașel elvețian cochec – St. Gallen, dar și au demonstrat cât de bine se pot adapta la un context intercultural local. Ei au fost provocați să lucreze în echipe și să facă schimb de obiecte cu localnicii. Ca obiect de schimb inițial au avut o agrafă. Regula spunea că nu aveau dreptul să schimbe agrafa pe bani. Adolescenții au reușit să comunice în contextul intercultural dat, fiecare echipă realizând cu succes mai multe "tranzacții" valoroase.

O altă activitate memorabilă a vizat predispozițiile cognitive. Adolescenții au putut observa cum apar prejudecățile și cum acestea influențează procesul de decodare a unui mesaj, fie el verbal sau nonverbal, sau chiar un desen. Ei au identificat factorii care contribuie la apariția prejudecăților, demonstrând cum școala, societatea, familia, literatura pot influența crearea acestor predispoziții cognitive. În urma momentului de reflecție adolescenții au numit efectele atât negative, cât și pozitive ale influenței altora. Majoritatea au concluzionat că în centrul cercului influențelor se găsește familia, la celălalt capăt – societatea.

Ora de pictură a reprezentat un moment creativ deosebit și plin de semnificații profunde: adolescenții au pictat pe pietricele găsite pe teritoriul sătucului simboluri care îi reprezintă. Ulterior a urmat ceremonia de depunere a pietricelelor în Grădina Păcii. În așa mod fiecare adolescent a lăsat o părticică din el în Satul Copiilor. Unul din ei chiar a exclamat: "Sper să o găsec în anul când mă voi întoarce".

Activitatea cu numeroase valențe formative care a contribuit cel mai mult la dezvoltarea competenței interculturale a fost cea de identificare a elementelor icebergului cultural. Adolescenții au putut distinge între elementele care sunt la suprafață și cele greu de perceput la prima vedere.

Tranziția de la cunoașterea de sine spre cunoașterea celuilalt a permis ca schimbul intercultural dintre adolescenții moldoveni și cei elvețieni să se încununeze de succes. Jucând *bingo*, ei au fost provocați să identifice cât mai mulți colegi care posedă anumite trăsături, caracteristici. Comunicând, adolescenții au reușit să se cunoască între ei și, concomitent, să se distreze. Drumeția ce a urmat pe muntele din apropiere a înlesnit procesul de interacțiune și cunoaștere dintre grupuri.

Totuși, activitatea care a contribuit la "conectarea adevărată" a grupurilor a fost așa-numita "după-amiază comunității". Împărțiți în patru echipe, adolescenții au avut misiunea de a pregăti bucate specifice celor patru anotimpuri ale anului și să prezinte anotimpurile, inclusiv printr-un moment artistic. Provocarea a fost dusă la bun sfârșit prin munca în echipă, comunicare și colaborare, iar hora încinsă de adolescenții moldoveni, căreia i s-au alăturat și elvețienii, a încununat opera acelei zile.

Prieteniile legate între adolescenți pe durata acestor zile au culminat cu un moment emoționant la despărțire, atunci când adolescenții elvețieni au părăsit Satul Copiilor. Toți adolescenții și-au scris numele pe rucsacurile primite de la Fundația "Pestalozzi". Și în prezent adolescenții continuă să comunice pe rețelele de socializare.

Cea mai semnificativă provocare din ultimele zile ale programului a fost *Ziua Radio*, atunci când adolescenții, lucrând în echipe, și-au prezentat experiența interculturală în direct la radioul local. Au muncit din greu la această activitate, aplicând cunoștințele acumulate și abilitățile de comunicare, cooperare, gândire critică și creativitate.

Vom încheia acest articol cu simbolul seminței. În ultima zi de activități, adolescenții au avut parte de un moment de reculegere, în care și-au împărtășit emoțiile și trăirile legate de schimbul intercultural. O experiență emoționantă. Formatorii elvețieni le-au împărțit câte o sămânță, care să fie plantată la întoarcere în Moldova. Aceste semințe urmează să înflorească, dar până atunci se va scurge ceva timp. La fel și dezvoltarea adolescenților necesită timp și condiții prielnice. În Satul Copiilor, ei au dobândit competențe care le va facilita dezvoltarea personală, pentru a deveni cetățeni globali. Pentru a fi capabili să distingă influențele pozitive de cele negative, să facă față predispozițiilor cognitive, să lucreze în echipă la soluționarea unor probleme, să fie deschiși lumii și să spună NU discriminării și prejudecăților, să comunice eficient în spații și medii interculturale. Acestea vor fi roadele semințelor din Trogen.